

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 58200/10

Emine DEMİR ve diğerleri / Türkiye

Başkan

Ksenija Turković,

Yargıçlar

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla 13 Ekim 2015 tarihinde komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 11 Ağustos 2010 tarihinde sunulan başvuruyu dikkate alarak aşağıdaki kararı vermiştir:

T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY

1. Başvuranların isim listesi belge ekinde yer almaktadır.
2. Dava konusu olaylar, başvuranlar tarafından ileri sürüldüğü şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir.
3. Başvuranların eşi ve babası olan Hikmet Demir'in 14 Ekim 2004 tarihinde çift yönlü karayolunda aracıyla normal bir hızda ilerlediği sırada, arkasından gelen başka bir otomobil sürücüsü, kendisini sollamak için karşı yöne geçmiştir. Demir'i geçmek isteyen aracın sürücüsü sollama yaparken karşı yönden gelen başka bir araç olduğunu fark etmiştir. Söz konusu sürücü, bu araçla çarpışmasını engellemek amacıyla, Hikmet Demir'in aracına çarparak aniden sağ şeride girmeye çalışmıştır, Hikmet Demir yol kenarına bırakılmış bir çakıl taşı yığınına çarpmıştır. Hikmet Demir, bu çarpma sonucunda yaşamını yitirmiştir.
4. Aynı tarihte ölü (*post mortem*) muayene ve otopsi tutanağı düzenlenmiştir. Bu tutanakta Hikmet Demir'in, kafatası ve beyin travması ile göğüs travmasına bağlı olarak nefesinin kesilmesi ve kan dolaşımının durması, beyinde ve göğsünde iç kanama meydana gelmesi sebebiyle yaşamını yitirdiği sonucuna varılmıştır. Ölüm nedeninin kesin olarak belirlenebilmiş olması nedeniyle, klasik otopsi yapılmasına gerek duyulmamıştır.
5. Yüksekova Cumhuriyet Savcısı, 15 Ekim 2004 tarihinde kazada sollama yapan aracın sürücüsünün ifadesini almıştır. İlgili şahıs, yaptığı sollama eyleminde kusurlu olmadığını ve kazanın sebebinin kendisi olmadığını beyan ederek suçlamaları reddetmiştir.
6. Yüksekova Cumhuriyet Savcısı, 18 Ekim 2004 tarihinde diğer aracın sürücüsünü ihmal ve dikkatsizlik sonucunda adam öldürmekle suçlamıştır. Dava, Yüksekova Asliye Ceza Mahkemesi önünde görülmeye başlamıştır.

7. Yüksekova Asliye Ceza Mahkemesi, sürücüyü özellikle kasten kazaya sebep olmadığı gerekçesiyle, 17 Ekim 2005 tarihinde serbest bırakmıştır.

8. Başvuran ve müteveffanın eşi Emine Demir, belirtilmeyen bir tarihte davaya müdahil taraf olarak katılmışlardır.

9. Cumhuriyet savcısının ve Emine Demir'in temyiz başvurusunda bulunmalarının ardından, Yargıtay, 15 Şubat 2010 tarihinde kamu davasının zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle sonlandırılmasına karar vermiştir.

ŞİKÂyetLER

10. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, sonunda zaman aşımına uğrayan ceza yargılamasının uzun sürmüş olmasından şikâyet etmektedirler.

11. Başvuranlar, Sözleşme'nin 13. maddesini ileri sürerek yakınlarının ölümünden sorumlu olan kişinin cezalandırılmasına imkân veren etkin bir hukuk yolu bulunmadığını iddia etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

12. Başvuranlar, yakınlarının ölümüyle ilgili olarak Sözleşme'nin 6. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

13. Olayların hukuki değerlendirmesinde yetkili bir organ olarak Mahkeme (*Glor/İsviçre*, No.13444/04, § 48, AIHM 2009), bu şikâyetlerin tümünün, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü bakımından incelemeye tabi tutulması gerektiği kanısındadır. Bu Sözleşme hükmü aşağıdaki gibidir:

" 1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. (...) hiç kimse kasten öldürülemez. (...)"

14. Mahkeme, üçüncü kişiler aleyhinde ceza soruşturması açılmasını veya üçüncü kişilerin ceza davasında mahkûm edilmelerini isteme hakkını güvence altına almadığını hatırlatmakla birlikte (Perez/Fransa [BD], No. 47287/99, §70, AİHM 2004- I), Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği şekilde, etkin bir hukuk sisteminin, cezai bir önleme mekanizması içerebileceğini ve bazı koşullarda da içermesi gerektiğini birçok defa belirtmiştir. Bununla birlikte şayet yaşam hakkı veya fiziki bütünlük kasten ihlal edilmemişse, Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan etkin bir hukuk sistemi oluşturma pozitif yükümlülüğü, mutlaka her durumda cezai nitelikte bir başvuru yolu gerektirmemektedir. Örneğin, söz konusu hukuk sistemi, ilgililere, tek başına veya ceza mahkemeleri önünde bir başvuru yoluyla birlikte, hukuk mahkemeleri önünde bir başvuru yolu sunuyorsa, yine aynı yükümlülük yerine getirilebilmektedir (*Calvelli ve Ciglio/İtalya* [BD], No. 32967/96, §§ 51-53, AİHM 2002-I ve *Rajkowska/Polonya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 37393/02, 27 Kasım 2007).

15. Mahkeme, yaşam hakkına veya fiziki bütünlüğe yapılan ihlalin kasıtlı olmadığı durumda, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında Devletin sorumluluğunun, trafik kazaları veya yol güvenliği durumlarına da uygulanması gerektiğini hatırlatmaktadır (diğerleri arasında bk., daha önce anılan *Irena Rajkowska/Polonya, Railean/Moldova*, No. 23401/04, § 30, 5 Ocak 2010, *Anna Todorova/Bulgaristan*, No. 23302/03, § 72, 24 Mayıs 2011, *Igor Shevchenko/Ukrayna*, No. 22737/04, § 56, 12 Ocak 2012, *Prynda/Ukrayna*, No. 10904/05, § 50, 31 Temmuz 2012 ve *Sansal/Türkiye*, No. 28732/09, § 47, 2 Eylül 2014).

16. Mahkeme, ilk olarak, mevcut davanın başvuranların yakınının bir karayolu kazası sonucunda yaşamını yitirmiş olmasıyla ilgili olduğunu ve Devletin, yaşam hakkını korumayı amaçlayan bir düzenleme oluşturma yükümlülüğünü yerine getirmediğine ilişkin bir hususun ileri sürülmediğini tespit etmektedir. Dolayısıyla yaşam hakkını korumak için yeterli yasal ve

idari bir çerçevenin varlığı hakkında herhangi bir sorun ortaya çıkmamaktadır.

17. Mahkeme, somut olayda sadece, Türk Hukuku'nda mevcut hukuk yollarının, söz konusu davanın kendine özgü koşulları içerisinde başvuranlara, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönüne ilişkin gereklilikleri karşılayan başvuru yolları sunup sunmadığını doğrulamalıdır.

18. Mahkeme, somut olayda hiçbir unsurun, başvuranların yakınının ölümüne Devlet yetkililerinin kasti olarak sebep olduklarını veya söz konusu ölümün onların sorumluluğu dâhilinde olduğunu düşündürmediğini, ölümün meydana geldiği koşulların bu bağlamda şüphelerin doğmasına izin vermediğini gözlemlemektedir. Diğer taraftan başvuranların da bu türden herhangi bir iddiası bulunmamaktadır. Mahkeme, konu hakkındaki içtihadına göre, kural olarak bir tazminat davasının, söz konusu sorumluların ve olayların tespitine ve Sözleşme'nin 2. maddesi gereğince uygun bir tazminat verilmesine imkân sağlamış olacağı kanaatindedir.

19. Mahkeme, başvuranların, yakınlarının ölümünden sorumlu olanların hukuki olarak cezalandırılması gerektiği konusunda ısrarcı davranmaları sebebiyle, somut olay ile benzer koşullarda, Devlet için Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan pozitif yükümlülüğün, mutlaka cezai bir hukuk yoluna başvurulmasını gerektirmediğini (bk. yukarıdaki 14. paragraf) ve bu türden bir başvurunun gerekli olduğu bir durumda bile, hiçbir şekilde Sözleşme'nin 2. maddesinden, olaydan mağdur olan kişilerin üçüncü kişiler hakkında soruşturma başlatma, üçüncü kişileri cezaya mahkûm ettirme hakkı veya tüm soruşturmaların bir mahkûmiyetle veya kesinleşmiş bir ceza hükmüyle sonuçlanması gerektiğini varsayan bir yükümlülük verdiği anlamını çıkarmamak gerektiğini hatırlatmaktadır (*Öneryıldız/Türkiye* [BD], No. 48939/99, § 96, AİHM 2004-XII).

20. Mahkeme, sonuç olarak, somut olayda açılan ceza davasının eksiklikleri bulunsa da, iç hukukun başvuranlara, Sözleşme'nin 2.

maddesinden doğan, yakınlarının ölümüne uygun hukuki bir cevap verebilecek etkin bir hukuk sistemi oluşturma yükümlülüğünün yerine getirilmesine imkân veren hukuk yolları sunduğu kanaatine varmıştır. Mahkeme, ilgililerin bu imkândan faydalanmadıklarını kaydetmektedir. Dolayısıyla bu hükme ilişkin şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 5 Kasım 2015 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Ksenija Turković
Başkan

EK

1. Emine DEMİR, 17/10/1973 tarihinde doğmuştur, Hakkari'de ikamet eden bir T.C. vatandaşıdır, Mahkeme önünde N. Seyitoğlu tarafından temsil edilmiştir.
2. Melek DEMİR, 10/02/1998 tarihinde doğmuştur, Hakkari'de ikamet eden bir T.C. vatandaşıdır, Mahkeme önünde N. Seyitoğlu tarafından temsil edilmiştir.
3. Melike DEMİR, 06/01/2003 tarihinde doğmuştur, Hakkari'de ikamet eden bir T.C. vatandaşıdır, Mahkeme önünde N. Seyitoğlu tarafından temsil edilmiştir.
4. Onur DEMİR, 15/01/2000 tarihinde doğmuştur, Hakkari'de ikamet eden bir T.C. vatandaşıdır, Mahkeme önünde N. Seyitoğlu tarafından temsil edilmiştir.